

Andrushchenko K. A., LL.D. in International Law, 3rd year International Law Department, Institute of International Relations, Taras Shevchenko National University of Kyiv (Ukraine, Kiev), savytska_katia@ukr.net

“Margin of Appreciation” Concept and Reform of the European Court of Human Rights

On the basis of relevant scientific sources, the author of the present article examines innovations under the Protocol No.14 to the 1950 Convention on Human Rights and Fundamental Freedoms. There are analyzed positive tendencies observed in the process when provisions of the Protocol No.14 are embodied in the case-law of the European Court of Human Rights. Attention is also paid to substantial shortcomings stemming from novelties of the mentioned Protocol. Moreover, it is explained how the Court's reform affects its performance, including application of the “margin of appreciation” concept. The author is confident that it is needed to find ways to strengthen the effectiveness of the admissibility criteria by the Court and possible expediency of introduction of a new criteria for the conventional mechanism.

Keywords: Reform of the European Court of Human Rights, Protocol No.14 to the 1950 Convention on Human Rights and Fundamental Freedoms, “margin of appreciation” concept, discretion of the countries.

Андрущенко Е. А., соискатель кафедры международного права, Институт международных отношений Киевского национального университета им. Тараса Шевченко (Украина, Киев), savytska_katia@ukr.net

Концепция “margin of appreciation” и реформирование Европейского суда по правам человека

На основе изучения соответствующей научной литературы, автор статьи исследует новеллы, введенные Протоколом № 14 к Конвенции о защите прав человека и основных свобод 1950 г. Анализируются положительные тенденции, которые наблюдаются с воплощением положений Протокола № 14 в прецедентной практике Европейского суда по правам человека. Также обращается внимание и на существенные недостатки, вытекающие из нововведений указанного Протокола. Раскрывается вопрос, как реформирование Суда влияет на эффективность его работы, включая применение концепции “margin of appreciation”. Автор придерживается мнения, что нужен поиск путей для усиления эффективности условий приемлемости заявлений Судом и возможной целесообразности введения новых условий для повышения действенности конвенционного механизма.

Ключевые слова: Реформирование Европейского суда по правам человека Протокол № 14 к Конвенции о защите прав человека и основных свобод 1950 г., концепция “margin of appreciation”, свобода усмотрения государств.

* * *

УДК 331.556.44(430)(045)

Булик М. В.,

кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики, Маріупольський державний університет (Україна, Маріуполь), vorlok@ukr.net

Ніколенко В. Е.,

магістр, Маріупольський державний університет (Україна, Маріуполь), viktoryniko@yandex.ru

РОСІЙСЬКОМОВНА ДІАСПОРА У НІМЕЧЧИНІ: ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРАЦІЇ ТА ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ

Проаналізовано проблему, яка виникає при працевлаштуванні вихідців із російськомовних діаспор у Німеччині. Автором досліджено вимоги, що висуваються урядом ФРН, задля отримання роботи російськомовними діаспорами. Надається аналіз політики країни щодо працевлаштування іноземців на її території. Виявлена проблема суперечності між залученням іноземних робітників та власним безробіттям у Німеччині.

Ключові слова: діаспора, російськомовна громада, інтеграція, працевлаштування, трудове законодавство.

Діаспори можна розглядати як найважливіший фактор політичного впливу і ресурс розвитку країн, а також як велике джерело грошових переказів, інвестицій, технологій і навичок. Діаспори служать найважливішим каналом інформації про можливості міграції, працевлаштування та соціальної адаптації на новому місці проживання. В той же час, державним органам складно контролювати або спрямовувати діяльність діаспор. Для цього в Німеччині застосовуються різні механізми, в тому числі створення громадських органів із залученням представників діаспор, сприяння зайнятості та соціальної інтеграції мігрантів (випуск інформаційних бук-

летів, мовні курси, заходи щодо первинної соціалізації іммігрантів тощо). Проте, дані інструменти досить слабкі в порівнянні з тими функціями, які виконують етнічні та соціальні мережі в середовищі діаспор. З одного боку, сильний інститут діаспори у вигляді організованих і скоординованих між собою асоціацій може стати помічником держави в просуванні спільних цілей: підвищення рівня освіти чи зайнятості членів мігрантської спільноти. З іншого боку, чим сильніше діаспора, тим більший вплив вона справляє на регулювання життя своїх членів і тим більшою мірою вона протиставляє свою громаду приймаючому суспільству ФРН.

В сучасному науковому просторі значна кількість дослідників зацікавлена проблемами діаспор, проживаючих у Німеччині, зокрема, роботи Т. В. Полоскова “Діаспори в системі міжнародних зв’язків” [2], Є. Н. Чічікової, О. Ю. Семенова “Вплив діаспор на розробку та здійснення німецької імміграційної політики” [5] висвітлюють основні проблеми інтеграції та перспективи існування спільнот у ФРН, відношення корінного німецького населення до мігрантів, отримання прав та соціальних благ згідно з законодавчою базою німецького уряду. Однак, на сьогодні не існує жодної фундаментальної праці, яка б розкривала та аналізувала всі особливості працевлаштування російськомовних діаспор у Німеччині на сучасному етапі.

Метою нашого дослідження є вивчення вимог працевлаштування російськомовних діаспор, що висуваються урядом Німеччини та аналіз політики ФРН щодо працевлаштування на її території.

Що ж стосується самого визначення терміну “діаспора”, то у вузькому сенсі слова – це співтовариство, яке відповідає наступним ознакам: розсіювання як мінімум в двох країнах; підтримання зв’язків з країною походження; усвідомлення членами діаспори своєї етнічної приналежності; існування щонайменше протягом двох поколінь. Наприклад, за визначенням Т. В. Полоскова, діаспорою може називатися група, для якої характерно усвідомлення себе частиною народу, що проживає в іншій державі; наявність власної стратегії взаємин з державою проживання та історичною батьківщиною; формування інститутів і організацій, діяльність яких спрямована на збереження і розвиток етнічної ідентичності [2, с. 17].

Сьогодні спостерігається тенденція до розширення даного терміну стосовно різноманітних етнічних груп. Можна виокремити два основних напрямки в дослідженнях, присвячених діаспорі. Одні концентрують свою увагу на проблемі підтримки неформальних мереж, які сприяють поворотним рухам і ланцюгової міграції, в той час, як інші досліджують переважно внесок діаспори в розвиток країни походження (зокрема, через переклади, фінансові інвестиції, передачу знань та навичок) [1].

Згідно з результатами репрезентативного соціологічного дослідження, проведеного гейдельберзьким інститутом “Sinus Sociovision”, “російська діаспора” – найбільш представницька в Німеччині, вона становить 21% від загального числа мігрантів. Друге місце займає турецька діаспора (19% від числа мігрантів), далі йдуть жителі Південної Європи (Італії, Іспанії, Португалії, Греції) – 12%, потім поляки (11%) і вихідці з колишньої Югославії (10%). У дослідженні зазначено, що до “ро-

сійської” діаспори були віднесені всі, хто “добре розуміє російську мову”: росіяни, білоруси, українці, казахи, а також представники інших народів, що проживали на території СРСР і опинилися після його розпаду в Німеччині [4].

В самій Німеччині не прийнято говорити про російську діаспору, оскільки етнічних росіян там дуже мало. Та й скільки їх насправді важко сказати. Згідно з деякими статистичними дослідженнями в Німеччині проживає близько двох мільйонів російськомовних, за даними інших аналітиків – три мільйони. Але ясно одне, російськомовна громада – одна з найбільших в Німеччині. Поява російськомовних мігрантів обумовлена переселенням з республік колишнього СРСР. Після розпаду Радянського союзу почалася нова, четверта хвиля еміграції. З країн СНД в 1980–ті рр. почалася активна еміграція російськомовних громадян, яка і зараз продовжується. Сьогодні до Німеччини іммігрують жінки, які перебувають у шлюбі з громадянами інших держав, а також студенти всіх націй і народностей, які виїжджають з країн СНД на навчання до Німеччини і осідають там з будь-яких причин [6].

Віднедавня члени російськомовної діаспори, при працевлаштуванні, окрім надання належних документів, таких як німецький паспорт або посвідчення особи, дозвол на роботу, податкова картка або документи, які підтверджують німецьке походження чи близьку спорідненість з громадянами Німеччини, зобов’язані здати мовний іспит з німецької мови [3]. Крім того, всім переселенцям пропонується пройти спеціальні курси, які повинні допомогти їм краще оволодіти німецькою мовою і швидше інтегруватися в німецьке суспільство. Незнання мови так чи інакше виявляє себе у всіх сферах діяльності і по суті лежить в основі будь-якої проблемної ситуації, що виникає у мігрантів у Німеччині. Починаючи з 2005 р., інтеграційні курси з навчання німецької мови стали для багатьох у Німеччині обов’язковою віхою на шляху до отримання виду на проживання або громадянства цієї країни. Плата за ці курси, починаючи з липня 2012 р. становить 1,20 € за навчальну годину. Для тих осіб, навчання яких є обов’язковим (які отримують допомогу з безробіття (ALG II) або не громадяни ЄС, які на думку міграційної служби мають потребу в інтеграції), курси безкоштовні. Для етнічних німецьких переселенців навчання на курсах також безкоштовне [7].

Дослідники помічають, що навіть у сім’ях, які прибули до Німеччини понад 15–20 років тому, переважає російська мова. Деякі з них використовують помісь німецької та російської, і лише мала частка вживає німецьку. У деяких випадках фіксується мовна деградація, в умовах якої деякі переселенці, які раніше активно говорили німецькою, з часом починають знову використовувати рідну мову.

І навіть не зважаючи на роботу форумів та спроби впровадження програм з вивчення та поширення російської мови в Німеччині, влада намагається ґрунтовно і в найкоротші терміни розмити російську ідентичність у приїжджих. Уряд очікує швидкого прояву німецького початку і подальшої успішної інтеграції в своє співтовариство і натикається на два основних протидіючих чинника – місце проживання та трудову зайнятість.

Російськомовні німці, які приїжджають з країн СНД, повинні в обов’язковому порядку пройти фільтрувальну

процедуру, яка проводиться в спеціальному таборі для переселенців в селищі Фридланд. Тут вони зобов’язані зареєструватися в федеральному адміністративному відомстві, після чого організується розподіл приїжджих по 16 федеральних землях німецькими чиновниками. При розподілі російських німців не ставиться завдання повного їх розчинення серед корінного населення. В першу чергу, вони намагаються уникати морально-психологічних стресів, що виникають при різкій зміні середовища проживання. Російськомовні німці з часом створюють власні культурні співтовариства з інфраструктурою побуту.

Одним з найважливіших факторів, що сповільнює процес зближення національностей, є трудова зайнятість. Велике число іммігрантів допомагають Німеччині у вирішенні проблеми забезпечення трудовими ресурсами, яка посилена низькою народжуваністю і демографічним старінням населення. У той же час, існує загроза загострення соціальних проблем. З одного боку, сучасна демографічна ситуація в Німеччині означає, що потреба в іноземній робочій силі зростає. З іншого боку, іноземці, запрошені на вакантні робочі місця, досить швидко починають знаходити додаток своєї праці в секторах ринку, які займають і хотіли б займати надалі самі німці. В результаті іммігранти створюють додаткову конкуренцію місцевим жителям при працевлаштуванні, а менш престижні робочі місця знову стають вакантними. Тим самим іммігранти збільшують навантаження на ринок праці, замість того, щоб сприяти його стабілізації. Головний “козир” російськомовної діаспори при працевлаштуванні – готовність працювати за меншу плату, ніж німці. Це дозволяє успішно конкурувати з останніми за отримання вакансій, привабливих для корінних жителів країни. Саме тому в останні роки політика німецького уряду все більше націлена на захист корінного населення.

Проведення формальних статистичних досліджень показує, що рівень професійної підготовки російськомовних німців порівняно високий. Проте всі отримані навички та знання доводиться забути, тому що дипломи країн СНД якщо і визнаються, то тільки частково. Для оволодіння професією на ринку праці в Німеччині доводиться проходити додаткове навчання або перекваліфікацію. Більшість з приїжджих шукають будь-яку підходящу роботу за неможливістю залишати сім’ю без постійних доходів. Тому, часто мають місце випадки перекваліфікації педагогів зі стажем у прибиральниць, а інженерів у вантажники.

Таким чином, сучасна імміграція до Німеччини має ряд історично сформованих особливостей. Проблема суперечності між залученням іноземних робітників і власним безробіттям у Німеччині має тривалу історію. Одні історичні періоди були сприятливіші з точки зору отримання роботи, в інші іноземним робітникам доводилося відчувати значні труднощі. Відповідно до ситуації на ринках праці змінювався рівень соціальної напруженості.

Політика Німеччини щодо працевлаштування на її території – одна з найжорсткіших у порівнянні з іншими країнами. Німецька Конституція – Основний Закон хоча і гарантує у статті 12 право на вільний вибір професії та заняття нею, але надає таку можливість тільки

німецьким громадянам та особам, що володіють статусом німця [9].

Слід пам'ятати і про те, що остаточне рішення про отримання дозволу на роботу приймається Федеральним управлінням з праці залежно від положення на німецькому ринку праці і виходячи окремо з кожного конкретного випадку. На жаль, сьогодні ситуація на цьому ринку не тільки складна, але і дуже погана, так як безробіття в Німеччині сягає критичних розмірів. На 2010 р. на німецьких біржах праці в якості безробітних були зареєстровані 4,3 мільйона осіб, що є сумним рекордом за весь післявоєнний період [10]. У зв'язку з цим відомства на місцях юридично коректно відмовляють у дозволі на роботу не тільки іноземцям, а й, наприклад, проживаючим протягом певного терміну іноземним подружжям німецьких громадян. Таким чином, одного бажання працювати в Німеччині недостатньо. І якщо з середини 50-х рр., тобто з початку періоду індустріалізації, Німеччина вела політику активного вербування іноземної робочої сили – загальновідомих “гастарбайтерів” – з метою відновлення зруйнованого війною і компенсації відсутнього вітчизняного потенціалу працівників, то з листопада 1973 р. основний упор робиться на возз'єднання мігрантів з родичами, що проживають у ФРН, а на вербування іноземної робочої сили була накладена заборона. Крім того, німецькі політики визнали за необхідне спрямувати свої зусилля на інтеграцію тих іноземців, які вже знаходяться в Німеччині, одночасно регулюючи приплив нових – постійних і тимчасових – жителів. Результатом цього є, що дозвіл на роботу особам не корінного німецького походження дається тільки в тому випадку, якщо він об'єктивно не “забирає” місце у свого німецького колеги з аналогічною кваліфікацією і здібностями. Рішення приймається на підставі офіційних статистичних даних, конкретної інформації біржі праці про безуспішні спроби зайняти те чи інше робоче місце, газетних публікацій роботодавців про пошук співробітників тощо.

До актуальних політичних тенденцій відноситься і недавня законодавча пропозиція фракції Християнсько-демократичного союзу Німеччини та Християнсько-соціального союзу (ХДС – ХСС), спрямована на подальші обмеження можливостей працювати в ФРН. Хоча подекуди можна прослідити поліпшення у трудовому законодавстві для російськомовних мігрантів. Наприклад, в липні 2013 р. німецький уряд прийняв відповідні зміни до закону про працевлаштування. За новою постановою німецького уряду, таке право отримують власники дипломів про професійно-технічну освіту. Для того, щоб російськомовним фахівцям працевлаштуватися в Німеччині, законом передбачено дві основні умови: визнання диплому в Німеччині, і на професію повинен існувати попит на німецькому ринку праці. Найбільш радикально налаштовані політики виступають за те, щоб посилити контроль за видачею дозволів на роботу біржами праці, які при кожному працевлаштуванні громадянина повинні будуть довести, що на дане робоче місце неможливо було знайти “місцевого” кандидата. Це викликає перевантаження німецького ринку праці, яке створює соціальну напруженість та негативно впливає на економічну і внутрішньополітичну обстановку.

Таким чином, працевлаштуванню російськомовного населення в Німеччині перешкоджає, перш за все, мов-

ний бар'єр. У молодого покоління проблем з інтеграцією у німецькомовну середу немає. Дорослим складніше, особливо тим, кому не вдалося підтвердити свої дипломи. А тих, кому це все ж вдалося, підводить невміння поводитися з комп'ютерами або незнання англійської мови. Іншою проблемою є німецьке законодавство, згідно з яким при прийомі на роботу корінні німці за рівних умов завжди мають перевагу перед громадянами інших держав. Необхідно зауважити, що при наявності німецького громадянства шанси отримати хорошу роботу набагато вищі. Саме тому основною проблемою є спроби російськомовних діаспор зберегти свою національну та культурну ідентичність у ФРН.

Список використаних джерел

1. Диаспоры в современном мире: эволюция явления и понятия [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.perspektivy.info/srez/val/diaspory_v_sovremennom_mire_evolyucija_javlenija_i_ponatija_2010-02-27.htm.
2. Полоскова Т. В. Диаспоры в системе международных связей / Т. В. Полоскова. – М., 1998.
3. Трудовое право иностранцев в Германии [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.web-globus.de/articles/trudovoe_pravo_inostrancev_v_germanii
4. Фонд “Русский мир”. Информационный портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.russkiymir.ru/russkiymir/ru/news/common/news0059.html>.
5. Чичикова Е. Н., Семенов О. Ю. Влияние диаспор на разработку и осуществление немецкой иммиграционной политики / Е. Н. Чичикова, О. Ю. Семенов // Нижегородский госуниверситет им. Н. И. Лобаче. – 2010. – № 6. – С.294–300.
6. Чугунова О. А. Иммигранты на рынке труда в Германии / О. А. Чугунова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vestnik.cie.ru/n4p3a/olga/olga.html>
7. Bundesministerium der Justiz. Verordnung über die Durchführung von Integrationskursen für Ausländer und Spätaussiedler [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.gesetze-im-internet.de/intv/index.html>
8. Gesetz über die Einreise und den Aufenthalt von Ausländern im Bundesgebiet [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.aufenthaltstitel.de/aufenthaltsg.html>.
9. Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/gg/gesamt.pdf>.
10. Zuwanderung Hochqualifizierter [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bmi.bund.de/clin165/DE/Themen/MigrationIntegration/AsylZuwanderung/Arbeitsmigration/Arbeitsmigrationnode.html>

References

1. Diaspory v sovremennom mire: evolyutsiya yavleniya i ponyatiya [Elektronnyj Resurs]. – Rezhim dostupu : http://www.perspektivy.info/srez/val/diaspory_v_sovremennom_mire_evolyucija_javlenija_i_ponatija_2010-02-27.htm.
2. Poloskova T. V. Diaspory v sisteme mezhdunarodnykh svyazey. – M., 1998.
3. Trudovoe pravo inostrantsev v Germanii [Elektronnyj Resurs]. – Rezhim dostupu: http://www.web-globus.de/articles/trudovoe_pravo_inostrancev_v_germanii
4. Fond “Russkii mir”. Informatsionnii portal [Elektronnyj Resurs]. – Rezhim dostupu : <http://www.russkiymir.ru/russkiymir/ru/news/common/news0059.htm>.
5. Chichikova E. N., Semenov O. Yu. Vliyanie diaspor na razrabotku i osushchestvlenie nemetskoj immigratsionnoi politiki. Nizhegorodskii gosuniversitet im. N. I. Lobache. – 2010. – № 6. – S. 294–300.
6. Chugunova O. A. Immigranty na rynke truda v Germanii [Elektronnyj Resurs]. – Rezhim dostupu : <http://vestnik.cie.ru/n4p3a/olga/olga.html>
7. Bundesministerium der Justiz. Verordnung über die Durchführung von Integrationskursen für Ausländer und Spätaussiedler [Elektronnyj Resurs]. – Rezhim dostupu: <http://www.gesetze-im-internet.de/intv/index.html>
8. Gesetz über die Einreise und den Aufenthalt von Ausländern im Bundesgebiet [Elektronnyj Resurs]. – Rezhim dostupu : <http://www.aufenthaltstitel.de/aufenthaltsg.html>.

9. Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland [Elektronnyj Resurs]. – Rezhim dostupu : <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/gg/gesamt.pdf>.

10. Zuwanderung Hochqualifizierter [Elektronnyj Resurs]. – Rezhim dostupu : <http://www.bmi.bund.de/cln165/DE/Themen/Migration/Integration/AsylZuwanderung/Arbeitsmigration/Arbeitsmigrationnode.html>

Bulyk M. V., PhD in Political Science, Associate Professor at the Department of International Relations and Foreign Policy, Mariupol State University (Ukraine, Mariupol), vorlok@ukr.net

Nikolenko V. E., Master, Mariupol State University (Ukraine, Mariupol), viktoryniko@yandex.ru

Russian-speaking Diaspora in Germany: Integration and Employment Problems

The article is devoted to the problems of Russian-speaking diasporas' employment in connection with the requirements of the German government and provided an analysis of the policy concerning the employment of foreigners in Germany. Author determined the conflicts between the policy, aimed to attract foreign workers, and unemployment among native labor force. As a result there is an additional competition to the German citizens at employment, and less prestigious workplaces become free again. Thereby immigrants increase load of a labor market instead of promoting stabilization. For this reason the main problem is an attention of Russian-speaking diasporas to keep their national and cultural identity, spreading their native languages while the German authorities aimed to integration of diasporas into the German society as soon as possible. Particular emphasis is on the difficulty which Russian-speaking diasporas have at employment in Germany because of introduction of new laws.

Keywords: diaspora, Russian-speaking community, integration, employment, labor law.

Булук М. В., кандидат политических наук, доцент кафедры международных отношений и внешней политики, Мариупольский государственный университет (Украина, Мариуполь), vorlok@ukr.net

Николенко В. Э., магистр, Мариупольский государственный университет (Украина, Мариуполь), viktoryniko@yandex.ru

Русскоязычная диаспора в Германии: проблемы интеграции и трудоустройства

Проанализирована проблема, которая возникает при трудоустройстве выходцев из русскоязычных диаспор в Германии. Автором исследованы требования, предъявляемые правительством ФРГ, для получения работы русскоязычными диаспорами. Дается анализ политики страны по вопросам трудоустройства иностранцев на ее территории. Определена проблема противоречия между привлечением иностранных рабочих и собственной безработицей в Германии.

Ключевые слова: диаспора, русскоязычная община, интеграция, трудоустройство, трудовое законодательство.

* * *

УДК 321.7+19/20(437.6)

Гайданка Є. І.
кандидат політичних наук, доцент кафедри політології і державного управління, Ужгородський національний університет (Україна, Ужгород), haydankayew@ukr.net

ОПТИМІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ СЛОВАЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ В КОНТЕКСТІ ПЕРЕХОДУ ДО ДЕМОКРАТІЇ

Проаналізовано процедурні ознаки оформлення інституційного дизайну сучасної політичної системи Словачької Республіки у ході демократичного транзиту. Мета дослідження спрямована на визначення специфіки реформування та функціонування системи органів державної влади у постсоціалістичній Словаччині. На основі системного, структурно-функціонального та порівняльного методів проведено політологічний аналіз системи державного врядування країни на конституційному рівні та у сфері розвитку інститутів парламентаризму, президентства, конституційного суду. Визначено, що на загальний успіх демократичного реформування словачької політичної системи вплинув мирний характер дефедералізації Чехословаччини. Перші вільні парламентські вибори призвели до ротації політичних еліт і поступової трансформації у бік змішаної парламентської форми державного правління. Специфіка словачької системи державного управління визначається мірою конституційних повноважень президента за умов розвиненого парламентаризму.

Ключові слова: Словачька Республіка, державне управління, трансформація, перехід до демократії, парламентаризм, інститут президентства, Конституційний Суд.

Розпад авторитарної суспільно-політичної системи на зламі ХХ–ХХІ століть поклав початок системним перетворенням у різних регіонах Європи. Трансформаційні процеси політичного характеру, що розпочалися у постсоціалістичних країнах стали в подальшому наймасштабнішим етапом переходу до демократії у світі.

Словаччина стала однією з небагатьох постсоціалістичних країн, в якій на початку 1990-х рр. склалися оптимальні політико-правові умови для розбудови демократичної моделі державного управління. Із здобуттям незалежності політична еліта Словачької Республіки неофіційно задекларувала пріоритет конституційного принципу стримувань і противаг у системі владних відносин. Саме за допомогою оптимізації повноважень та взаємодії органів державної влади в країні були закладені основи для розвитку демократичних інститутів.

У середовищі вітчизняної науки головний дослідницький акцент зміщено на аналіз еволюції суспільно-політичних інститутів Словачької Республіки в останні десятиріччя, зокрема: В. Лемак – конституційно-політичне реформування Чехословачької федерації [10]; В. Приходько – тенденції системної трансформації в контексті державно-національного самовизначення [13]; І. Мартинчук – розвиток та функціонування політичної системи у період початку незалежності [12]; А. Ключкович – генеза та особливості функціонування партійної системи [7]; Ю. Бисага – конституційні норми та проблематика інституту президентства [1]; Г. Зеленько – політичні аспекти становлення та розвитку громадянського суспільства у форматі Вишеградського об'єднання [6]; М. Лендзел – розвиток інститутів місцевого самоврядування у соціально-політичному вимірі Чехії та Словаччини [11]; В. Копча – реформа місцевих органів публічної влади в контексті інтеграції до ЄС [9]; О. Санжаревський – особливості політичної стратегії вступу до НАТО [14]; Є. Гайданка – порівняльний емпіричний аналіз системної трансформації в регіоні Центральної Європи [3;5].

Мета статті полягає у визначенні особливостей еволюції та функціонування системи органів державної влади Словаччини в умовах демократичного реформування. Основними завданнями дослідження є аналіз конституційного реформування, розвиток політичних інститутів парламентаризму та президентства, вищих органів судуострою та специфіки форми державного правління Словачької Республіки.

Розглядаючи етапи демократичного реформування конституційно-державної сфери у постсоціалістичній Словаччині, значну увагу необхідно приділити змінам до республіканської та федеральної Конституції Чехії та Словаччини у контексті шляху обох країн до політичної незалежності. З самого початку демократичних процесів на чеських та словачьких землях у 1990 р., одним із найбільш актуальних питань загальнонаціонального характеру постала конституційна дилема стосовно можливості подальшого існування чехословачької федерації або розвитку національних республік. Одним із перших шляхів конституційного реформування державного устрою Чехословаччини став Конституційний Закон № 110, прийнятий федеральним парламентом у квітні 1990 р. Цей нормативно-законодавчий документ визначав державний союз Чехії та Словаччини як “Чеська і Словачька Федеративна Республіка” [18, s. 124].